Příběhy Vlaštovek, Amazonek a jejich přátel v nakladatelství Toužimský & Moravec

Tímto pokračováním se dostáváme k významnému období vydávání knih Arthura Ransoma u nás. Pro českého čtenáře jsou knížky o Vlaštovkách, Amazonkách a jejich přátelích vydané v nakladatelství Toužimský & Moravec jedinou kompletní řadou v jednotné grafické úpravě a proto badateli obzvlášť ceněné.

Od ostatních českých vydání se výrazně odlišují tím, že ilustrace jsou zde původní – autorovy. Snahou nakladatelství bylo vydat celou sérii zvanou obecně „Vlaštovky a Amazonky“ v jednotné úpravě. Z českých malířů, kteří Ransomovy knížky ilustrovali, v té době už nikdo nežil, takže bylo nemožné, aby chybějící ilustrace doplnil. Proto se nakladatelství rozhodlo použít původní autorovy ilustrace. O jejich výtvarné hodnotě je sice možné diskutovat, ale Ransome přesně věděl, o čem píše, a v malých jachtách se dobře vyznal, takže minimálně po faktografické stránce jsou jeho ilustrace „bez bázně a hany“. Ransome často pracoval tak, že si uvažované situace či scenérie nejprve nafotografoval, a tyto pak překresloval jako ilustrace. Jeho kresby ke knížkám jaksi přirozeně patří. Čeští čtenáři by si patrně obtížně zvykali na Povídání o pejskovi a kočičce s jinými ilustracemi než těmi originálními od Josefa Čapka. Totéž platí pro cestopisy jeho bratra Karla (Anglické listy, Výlet do Španěl atd.) kde jsou autorovy ilustrace organickou a nenahraditelnou součástí díla. Vydávání knih Arthura Ransoma s autorovými původními ilustracemi je běžné nejen ve Velké Británii, ale i jinde. Jistým problémem jsou pro nakladatele obálky. Ransomovy perokresby nejsou na obálky dostatečně atraktivní. Nakladatelství Johnathan Cape vydává vázané knihy o Vlaštovkách a Amazonkách s přebalem, který vlastně kopíruje většinu prvních vydání, tedy se na něm objevují koláže z jednotlivých ilustrací:

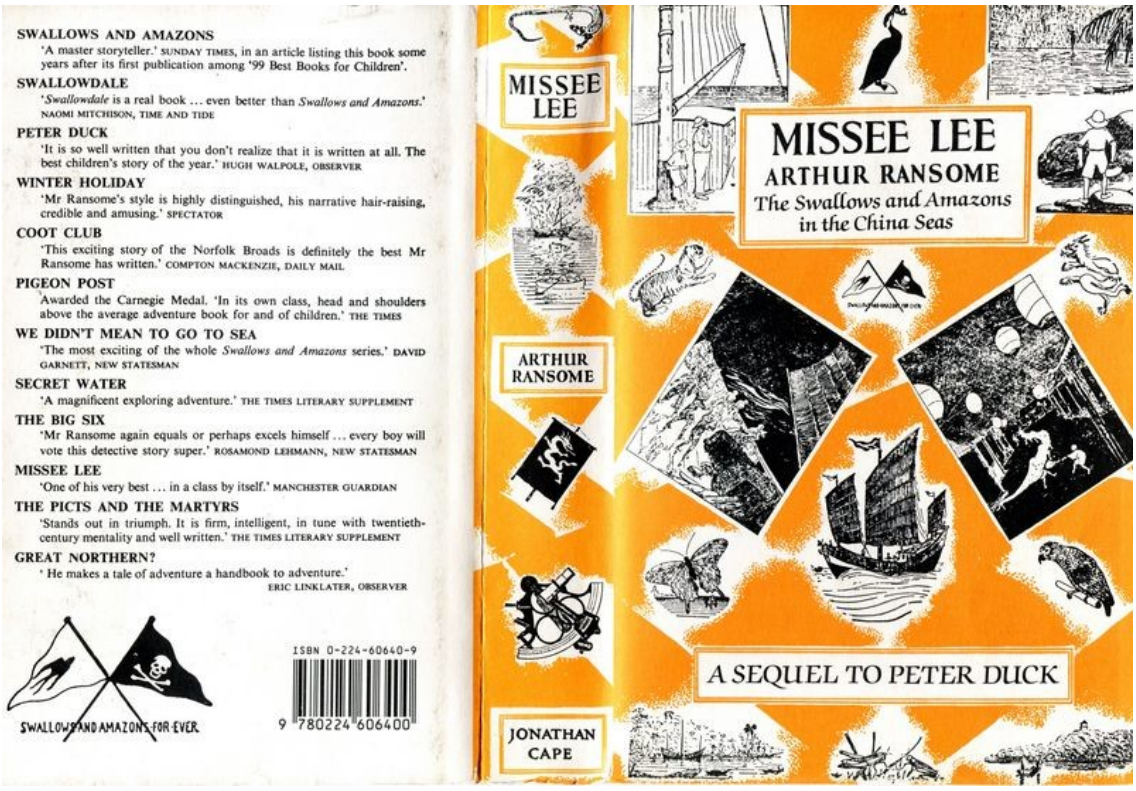

Druhým častým řešením, nejen v Británii, ale i v dalších zemích je na obálce vybraná kresba A. Ransoma, pro větší atraktivnost více či méně citlivě kolorovaná.

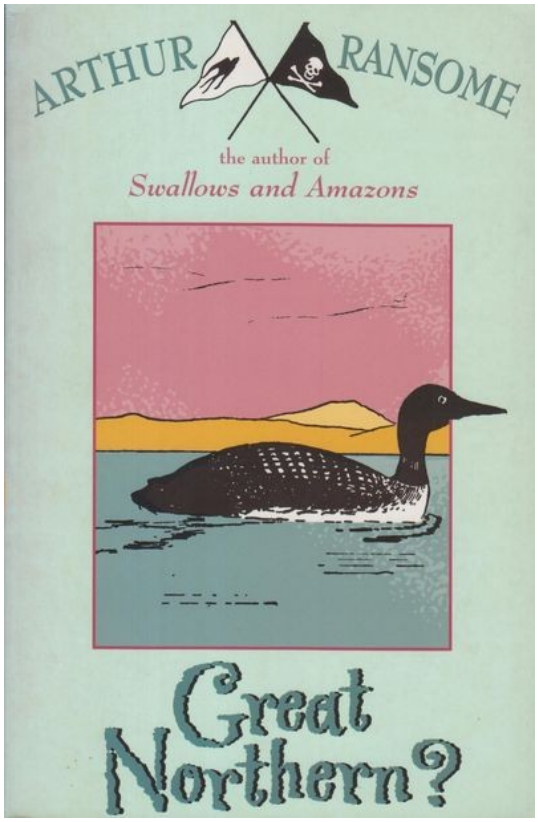

Třetí cestou je „uvnitř“ použít perokresby Arthura Ransoma a barevnou atraktivní obálku nechat vytvořit jiným výtvarníkem. Z britských vydání je tenhle přístup zvolený například u některých vydání nakladatelství Red Fox.

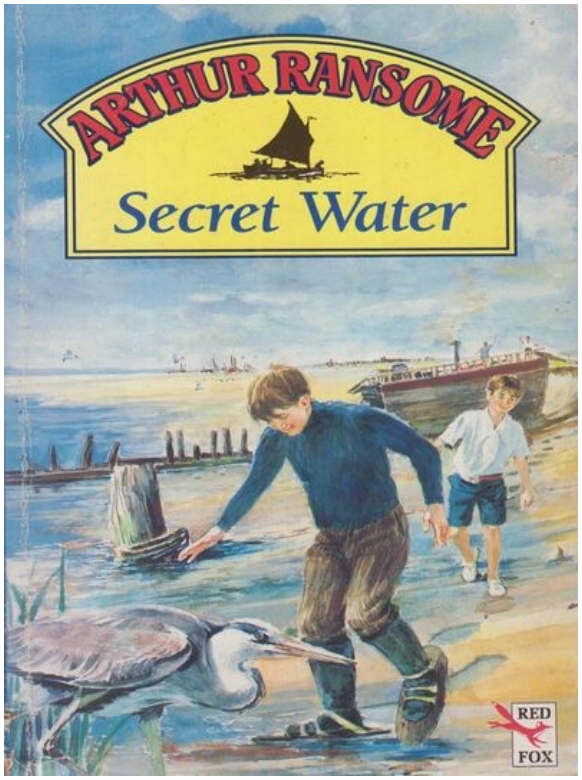

Stejný přístup zvolilo i nakladatelství T&M. Autorem jednotně pojednaných obálek celé série je český ilustrátor Jan Henke[1]. Jeho obálky mají švih a jsou atraktivní. Snad jedinou drobnou výtkou by mohlo být to, že podlehl podobné iluzi jako mnoho čtenářů. Jako by se příběhy neodehrávaly v třicátých létech minulého století, ale včera. Ovšem mohl to být i úmysl, protože míst, kde čtenář odhalí, že jde o příběhy z minulého století, v knížkách moc není a dá se to číst opravdu jako současná dobrodružství. O tom, jak se připravovalo toto kompletní vydání série o Vlaštovkách, Amazonkách a jejich přátelích, napsal do Zpravodaje Michal Moravec pěknou vzpomínku.

Je už na čase zanechat obecných úvah a začít se věnovat konkrétním knížkám. Budu zachovávat pořadí, jak knížky vycházely, pokud ve stejném provedení vyšly víckrát, najdete to v poznámce pod čarou.

První knížkou Arthura Ransoma, která u Toužimského & Moravce vyšla, byla **Holubí pošta** v roce 1998[2]. V tiráži je označená *Knihy Arthura Ransoma 1*.

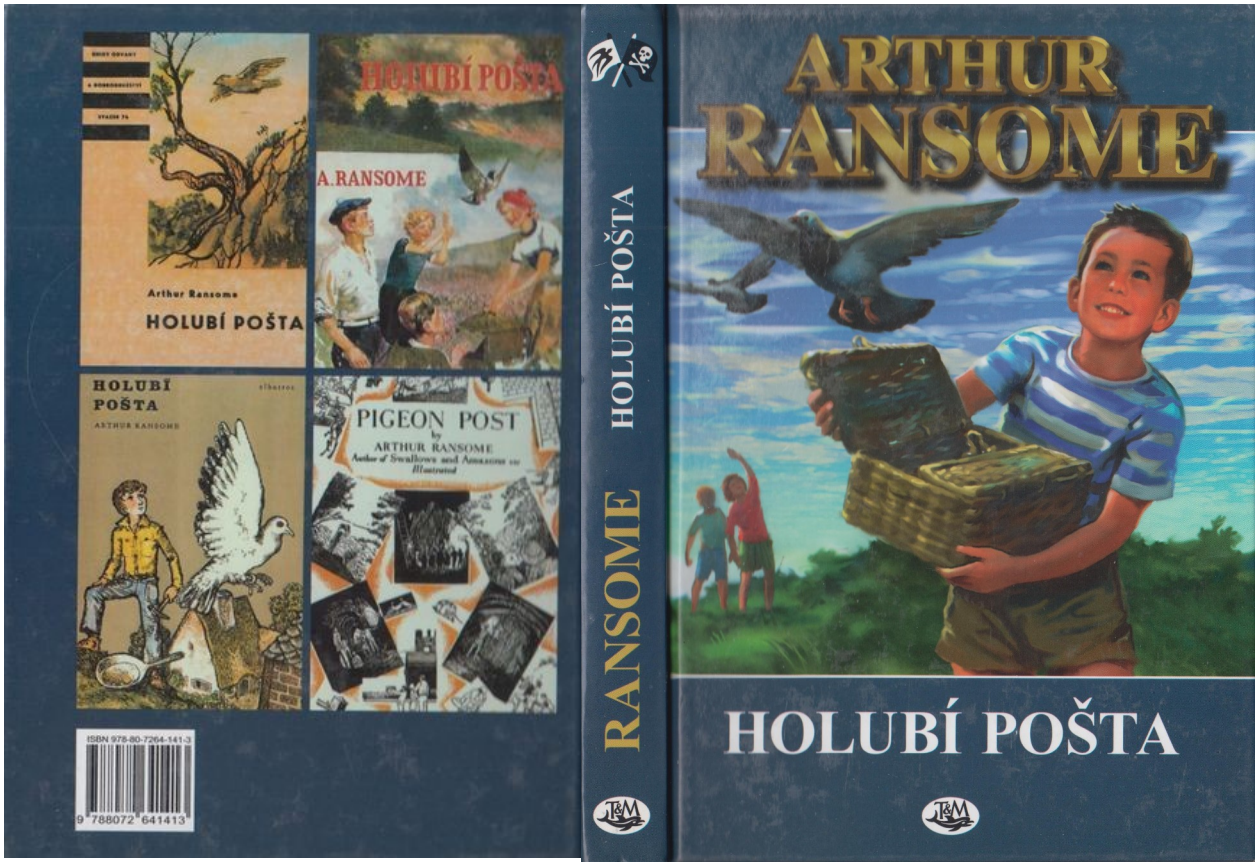

Na zadní straně obálky jsou ukázky obálek předchozích českých vydání a některého vydání anglického. Tato praxe pokračuje i u dalších svazků řady.

Ještě v roce 1998 se čtenáři dočkali další knihy – vychází **Petr Kachna**[3] v revidovaném překladu Zory Wolfové. *Knihy Arthura Ransoma 2*.

1 * 31. srpna 1959 v Praze
2 Existuje dotisk s drobnými odchylkami, v roce 2013 přišlo druhé vydání v nakladatelství T&M v překladu, který Zora Wolfová revidovala v roce 2012
3 Druhé vydání u T&M se objevilo v roce 2009

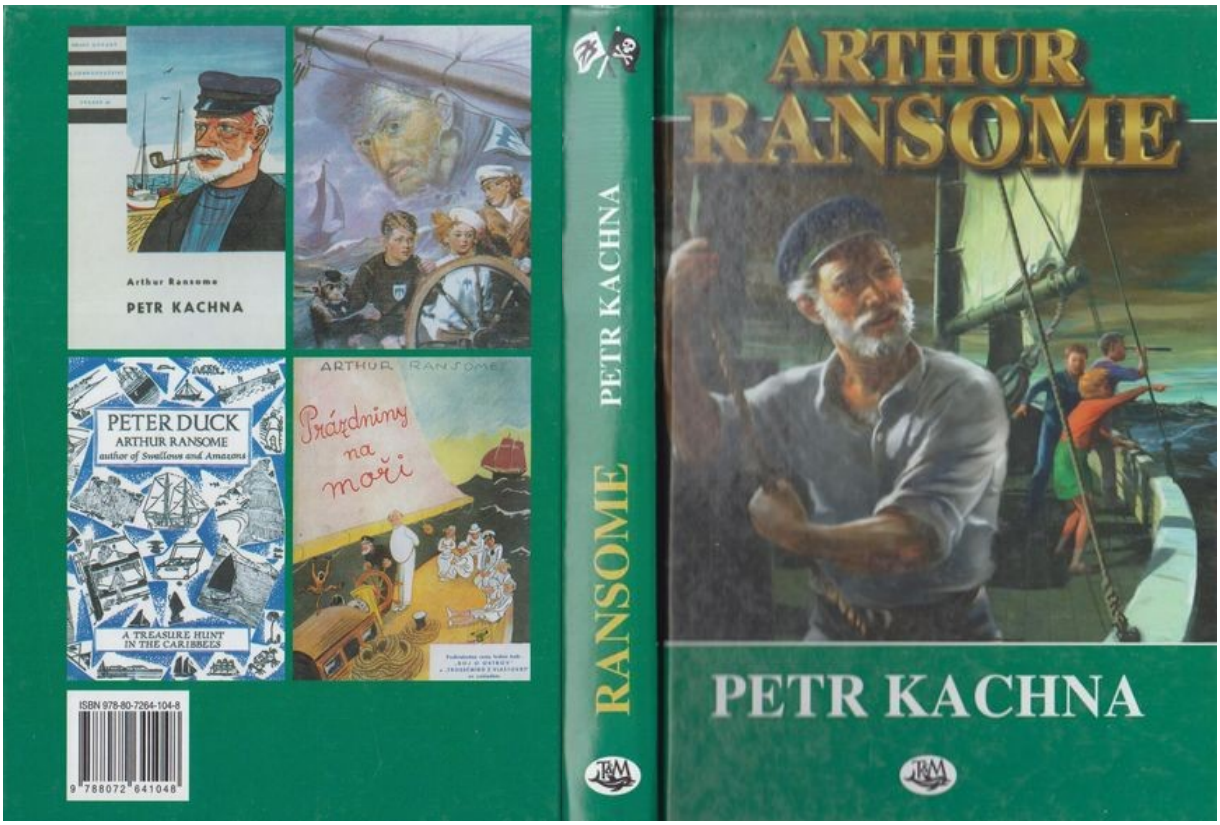

V následujícím roce 1999 přichází na pulty knihkupectví **Klub Lysek** *Knihy Arthura Ransomeho*[4] *3* opět v revidovaném překladu Zory Wolfové.

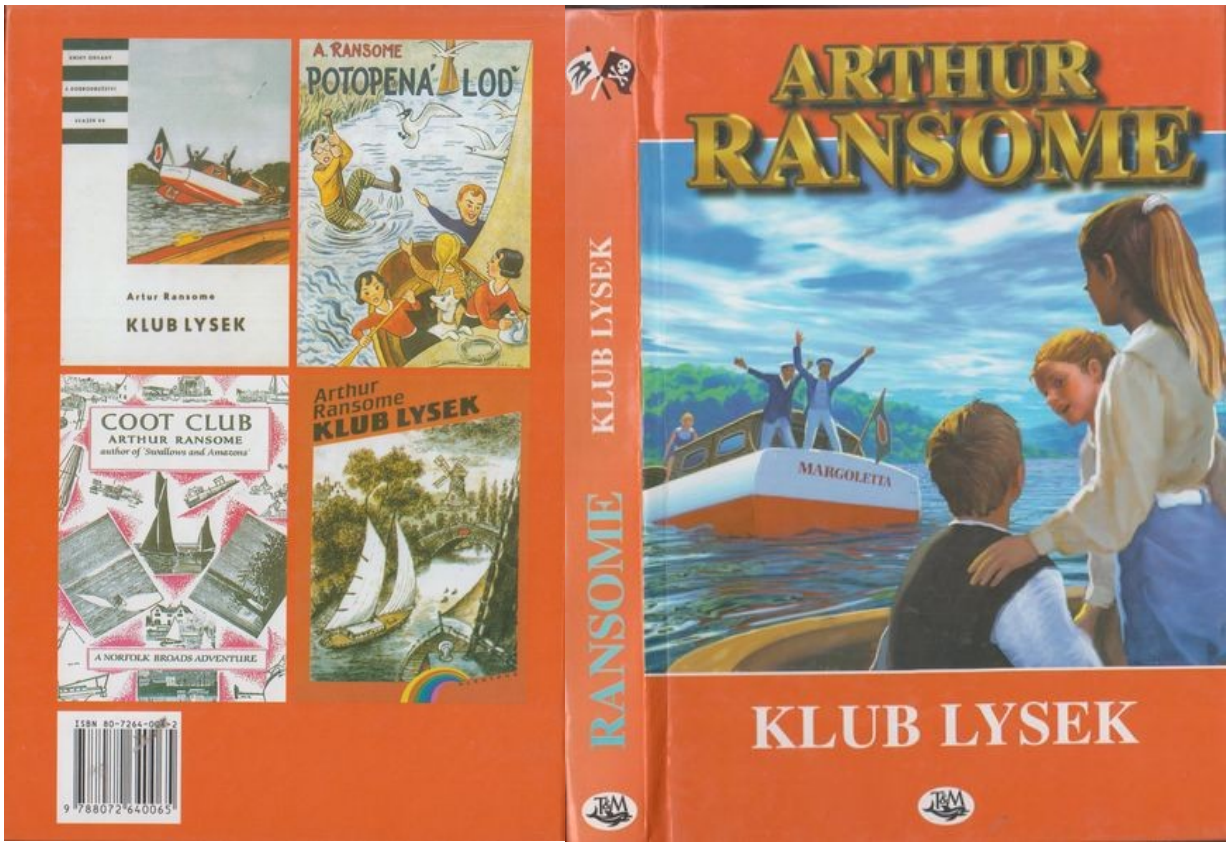

4 Cituji podle toho, jak je uvedeno v tiráži

Významný rok pro milovníky a sběratele knih Arthura Ransoma byl rok 2000. Vychází doposud do češtiny nepřeložená kniha **Slečna Lee** *Knihy Arthura Ransoma 4.* Slečna Lee je zjevně, stejně jako starší Petr Kachna, fantazií, kterou si naši hrdinové vymýšleli, tedy nejde o „skutečný“ příběh.

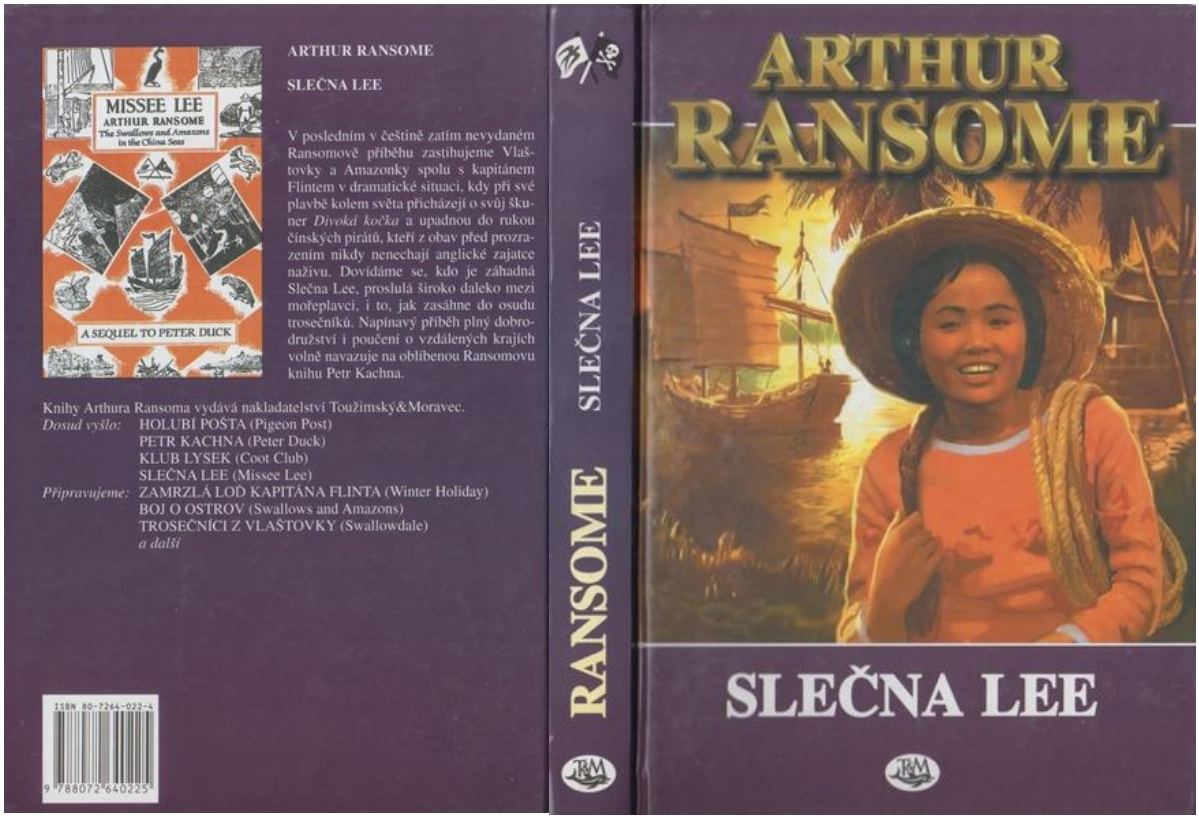

Rok 2001 přinesl ransomovku, která sice pro české čtenáře nebyla novinkou, ale patří nejen u nás, ale snad na celém světě, mezi ransomovky nejoblíbenější. Byla to **Zamrzlá loď kapitána Flinta** *Knihy Arthura Ransoma 5*. O důvodech její všeobecné popularity je možné vést sáhodlouhé diskuse a psát komplikované úvahy. Osobně si myslím, že jedním z důvodů je situování příběhu do zimního období, což je v sérii Vlaštovky a Amazonky unikát[5]. Zimní dobrodružství se sněhem a ledem jsou přístupnější i pro „suchozemské krysy“, kterých je mezi čtenáři knih Arthura Ransoma také mnoho.

5 Původně měl být do zimy umístěný i Petr Kachna. Podle původního autorova nápadu měli V + A trávit zimní prázdniny na norfolské wherry a s kapitánem Flintem vymýšlet exotický příběh. Nakonec to, jak všichni víme, dopadlo jinak. První náčrt Arthura Ransoma, ještě s norfolským „pozadím“ pro náš klub přeložila Zora Wolfová pod názvem „Jejich příběh“

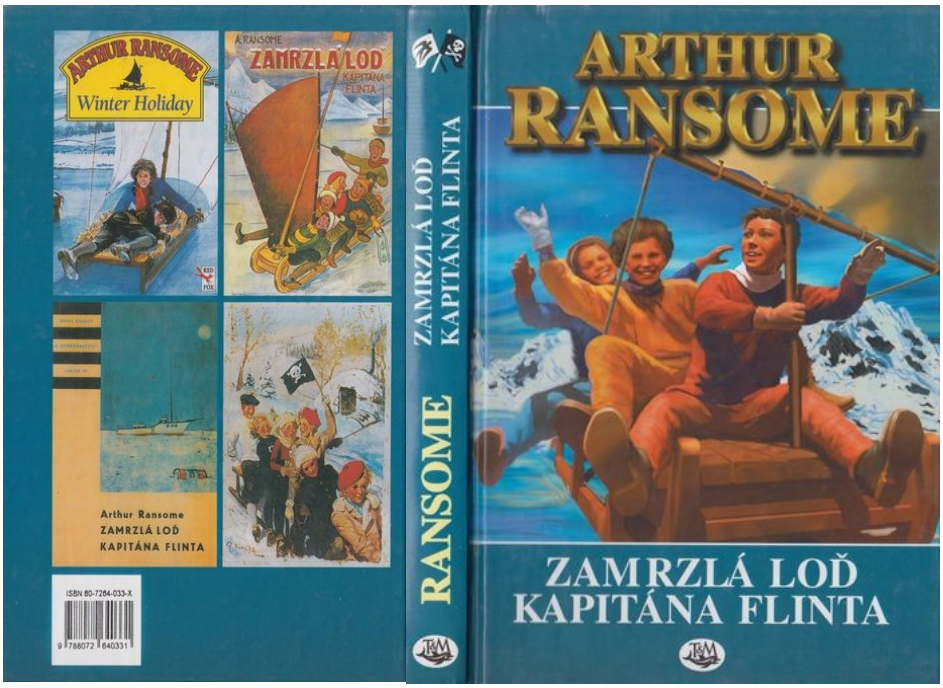

Rok 2002 přinesl **Trosečníky z Vlaštovky** *Knihy Arthura Ransoma 6.* Opět v revidovaném nekráceném[6] překladu Zory Wolfové.

Poměrně netrpělivě očekávaná kniha **Piktové a mučedníci** *Knihy Arthura Ransoma 7* vyšla v roce 2003. Předtím vyšla česky jen jednou[7] a řada čtenářů ji sháněla dodatečně po antikvariátech. Někteří kritici ji považují za jednu ze slabších knížek. Já se u ní docela bavím – líčení Nancy, jak se snaží chovat vzorně, aby nepopudila pratetu, a při tom situaci stále komplikuje, je docela zábavné.

6 Mírně krácená verze vyšla v Albatrosu v edici „malá“ Střelka v roce 1972, ostatní česká vydání krácená nejsou
7 Albatros 1987

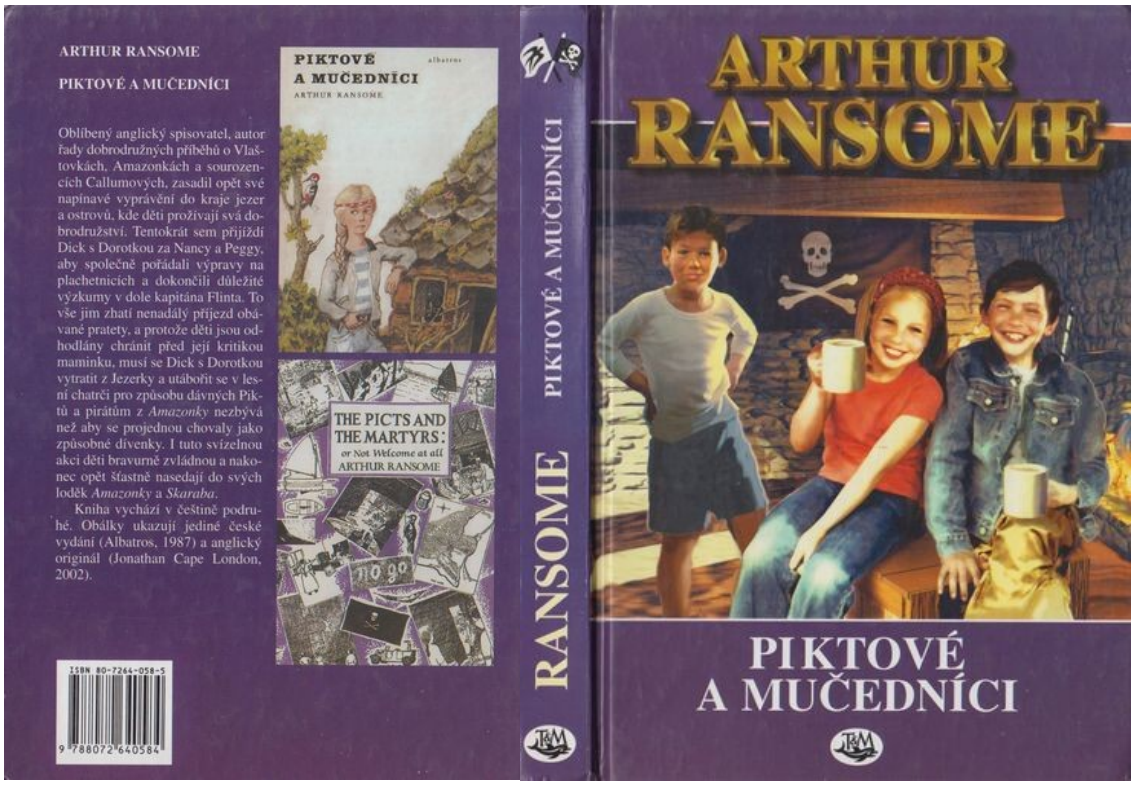

V roce 2004 vyšly hned dvě knížky. První byla ta, kterou to „všechno začalo“, tedy **Boj o ostrov**[8] *Knihy Arthura Ransoma 8.*

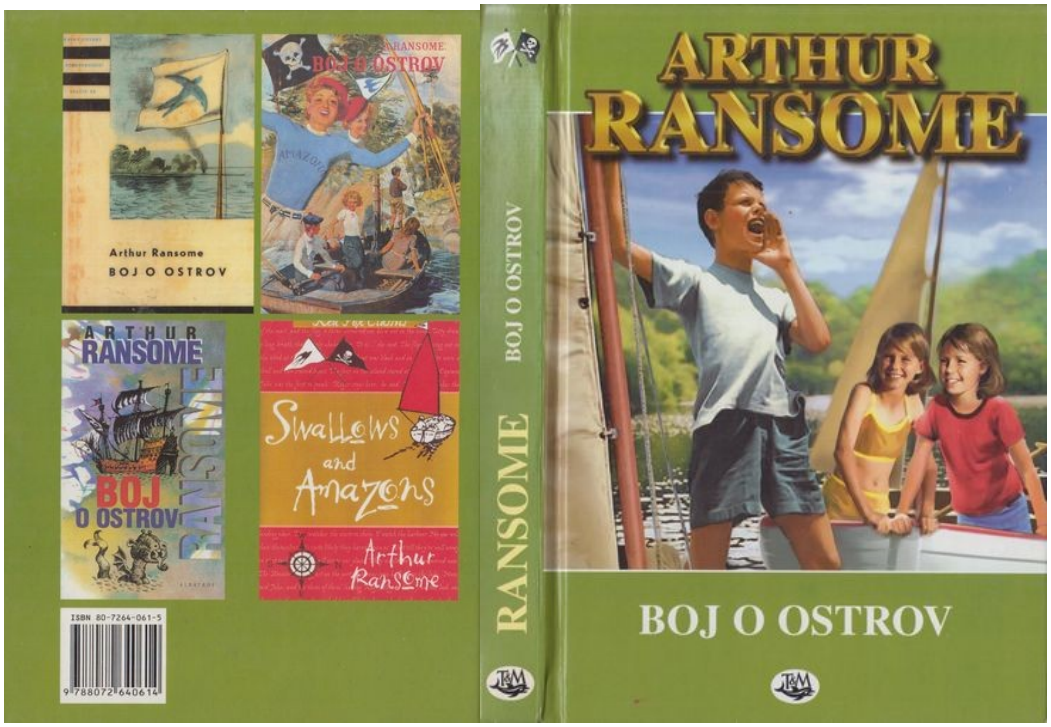

Knihu netřeba představovat, všichni příznivci Arthura Ransoma ji jistě dobře znají. V době vzniku úžasný fenomén a nadšené čtenáře si nachází dodnes. Knížky Arthura Ransoma jsou přeložené do spousty jazyků. Komplet snad jen do češtiny a kupodivu do japonštiny, ale Swallows and Amazons, neboli po našem Boj o ostrov, v žádném jazyce nechybí. Nicméně to jsem trochu odbočil.

8 Druhé vydání v roce 2011

Druhou knihou roku 2004 bylo **Nechtěli jsme na moře** *Knihy Arthura Ransoma 9*. Podle mého názoru nejdramatičtější kniha celé série. Pozoruhodná je i tím, že se v ní konečně setkáváme přímo s komandérem Walkerem, kterého jsme v předchozích knihách znali jen zprostředkovaně jako autora legendárního telegramu a v dalších zmínkách.

Zajímavostí je, že na zadní straně obálky je kromě jednoho českého a dvou anglických vydání představené i vydání švédské, podle mého názoru dost vydařené[9].

I v roce 2005 se čtenáři dočkali dvou knížek. První z nich **Záhadné vody** *Knihy Arthura Ransoma 10* už měli čeští čtenáři šanci poznat.

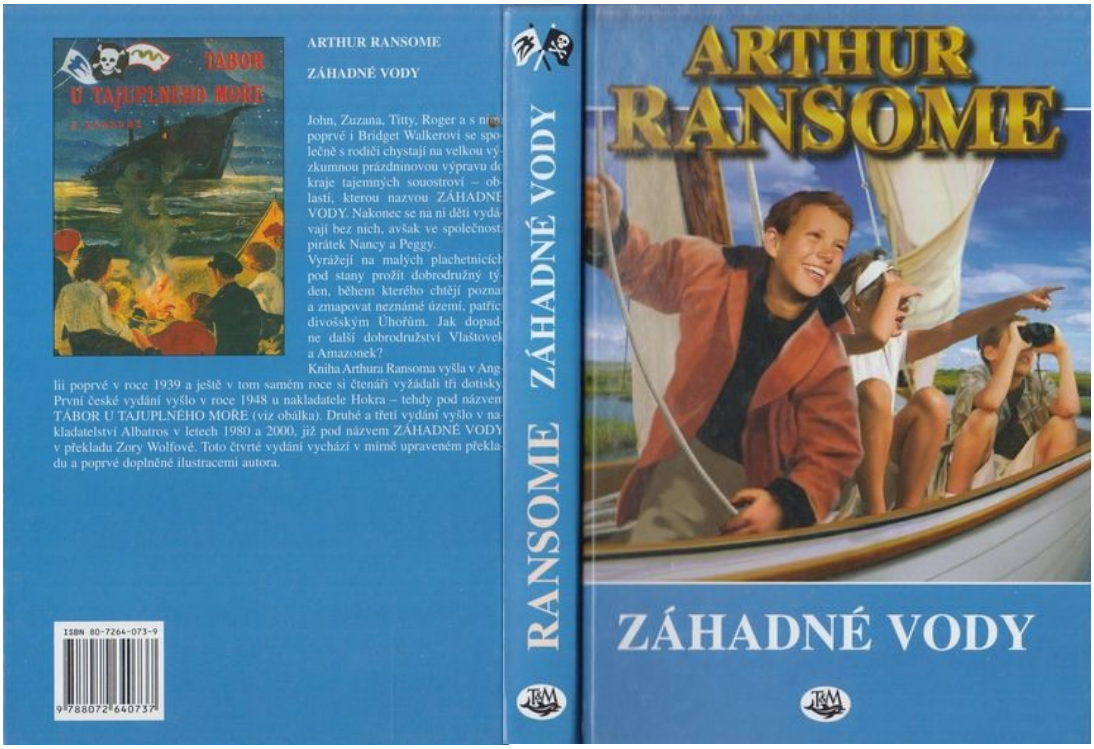

9 Pokud se mi podařilo zjistit, švédsky vyšel Boj o ostrov, Trosečníci z Vlaštovky, Zamrzlá loď kapitána Flinta, Klub Lysek, Holubí pošta a Nechtěli jsme na moře

Rok 2005 přinesl překvapení pro pro poměrně zasvěcené příznivce Arthura Ransoma - vydání nedokončené knihy **Lysky na severu** *Knihy Arthura Ransoma 11*. Ačkoli je to z celé řady knížka nejútlejší, rozhodně stojí za pozornost. Obsahuje dvě nedokončená díla. První je ukázka z knihy *Řeka je nade všechno*, kterou autor odložil nedokončenou. Jedním z důvodů byla patrně kritika, kterou rozepsanou knihu podrobila Ransomova manželka Jevgenie. Druhou nedokončenou prací je třináctý příběh do série Vlaštovky a Amazonky. Ransome ani nestačil vymyslet název. *Lysky na severu* vymyslel velký znalec života a díla Arthura Ransoma Hugh Brogan, který napsal i předmluvu, poznámky a celou knihu uspořádal. Najdeme tam ještě pět povídek, které skvěle představují autorovo vypravěčské umění.

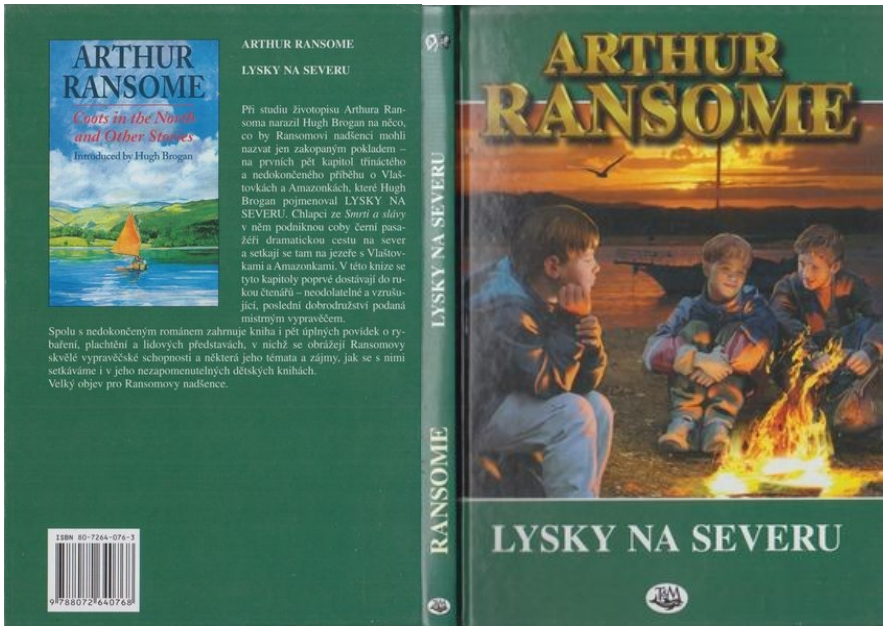

V roce 2006 vychází **Velká šestka**, *Knihy Arthura Ransoma 12*, druhý příběh z Norfolku.

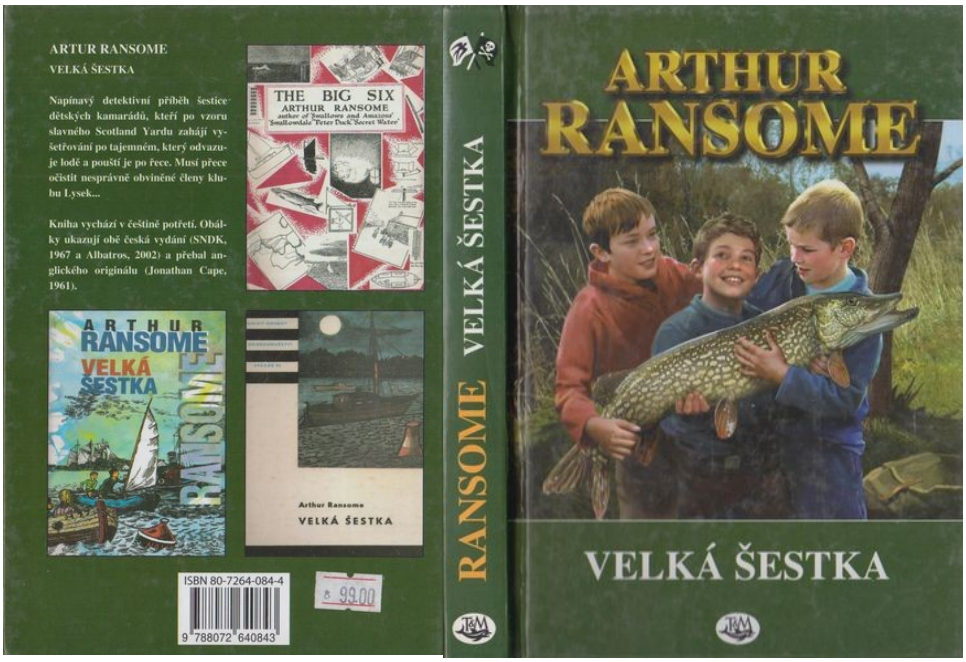

Řadu uzavírá **Velká severní?** *Knihy Arthura Ransoma 13*. Ačkoli u všech knížek Zora Wolfová pro tato vydání překlady revidovala, u této knihy je to nejvíc znát. Je zde na pravou míru uvedený zmatek se jmény potáplic z předchozích dvou vydání. Pro ty, kteří mají některé ze starších vydání, vysvětlení.

V originálu se mluví o Great Northern Diver *Gavia immer*, česky potáplice lední. A to je právě ta potáplice, o níž se tvrdí, že na britských ostrovech nehnízdí, a kolem které se točí celá zápletka. Ty potáplice, které Dick také pozoruje a jejichž hnízdění na severu Evropy není nic neobvyklého, se anglicky jmenují Black-throated Diver *Gavia arctica*, česky potáplice severní. Název potáplice černokrká, jak se vyskytuje ve starších vydáních, neexistuje. Před léty jsem se o tom s paní Wolfovou bavil a ona si vzpomněla, že překlad konzultovala s nějakým ornitologem. Asi tomu nevěnoval dost pozornosti.

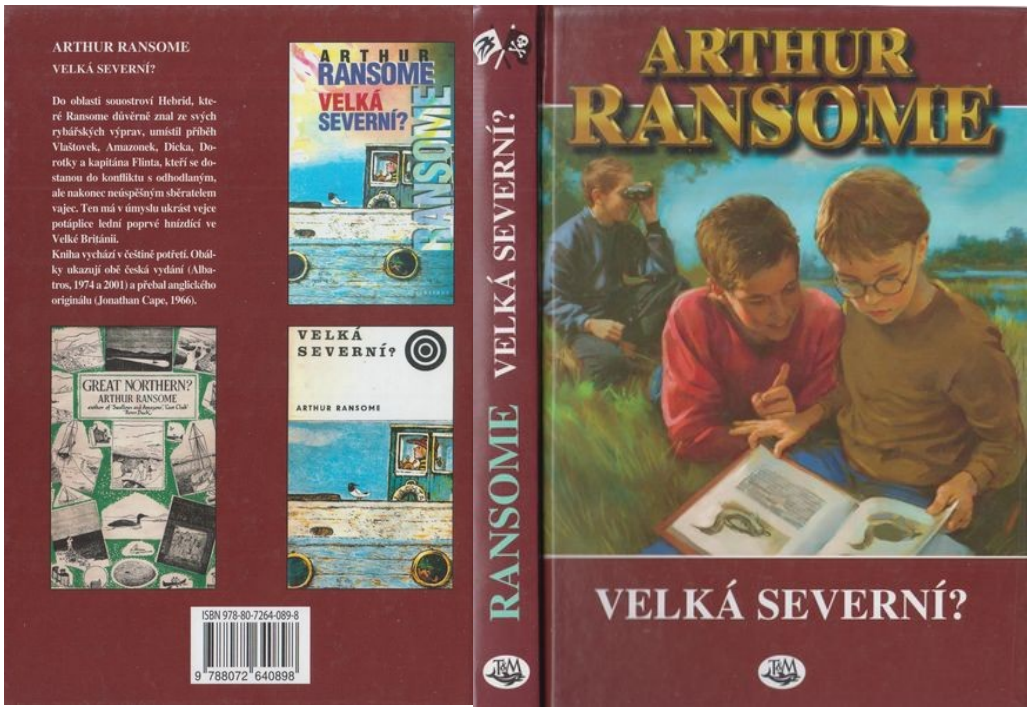

Ve vydáních T&M byl kladen velký důraz na mapy na předsádkách. Grafik Jan Henke při jejich zpracování vycházel z předloh Arthura Ransoma, a zhostil se jich výborně!

Holubí pošta vyšla 17. 6. 1998 a poslední kniha z řady *V***elká severní?** 25. 6. 2007, tedy celý cyklus v nakladatelství vyšel během devíti let. Což je úctyhodný výkon.

Co ještě dodat? Snad jen to, že máme obrovské štěstí, že si zásluhou nakladatelství Toužimský & Moravec můžeme všechny příběhy Vlaštovek, Amazonek a jejich přátel přečíst česky ve skvělých překladech Zory Wolfové a v jednotné úpravě. Pokud se mi podařilo zjistit, kompletní řada byla přeložená ještě do japonštiny[10], do ostatních jazyků jen menší či větší výběr.

Paní Zora Wolfová byla skutečně skvělá překladatelka. Sledovala činnost našeho klubu a se zájmem četla naše klubové časopisy. Pravidelně se s námi setkávala na lednových oslavách narozenin Arthura Ransoma. Překladům našich oblíbených

10 Nedokončené Lysky na severu patrně nemají

knížek věnovala mnoho péče. Je to vidět i na tom, že všechny překlady pro vydání u Toužimského & Moravce nově revidovala. Proto nás trochu překvapilo, když jsme se dozvěděli, že její nejoblíbenější knížka z těch, které překládala, byl autobiografický příběh Alana Marshalla Už zase skáču přes kaluže. Přesto mají její překlady ransomovek určitě velkou zásluhu na popularitě těchto knih u nás.

Překlady Zory Wolfové ocenili i členové TARSu – udělili jí za překlady čestný certifikát.

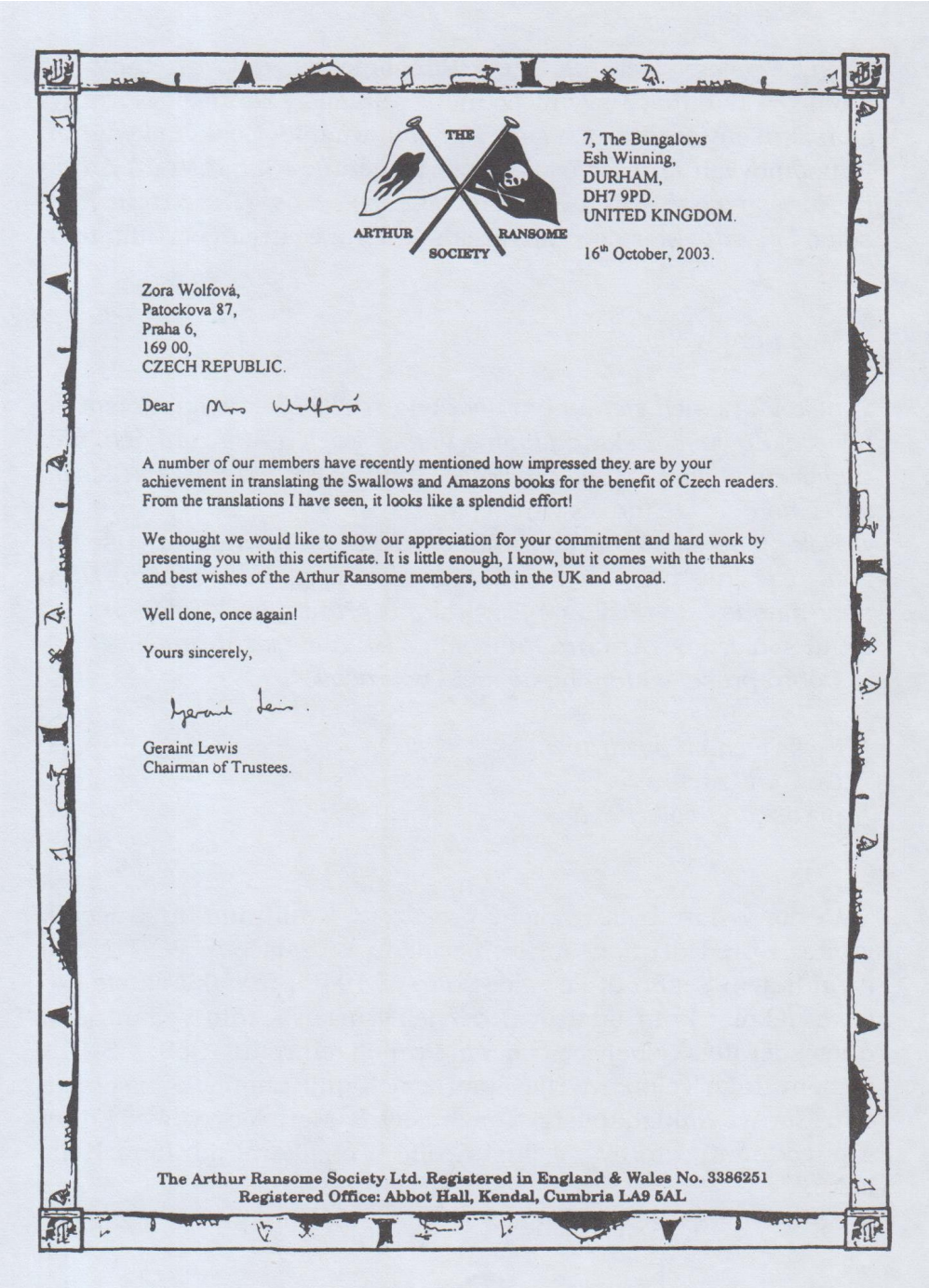

THE ARTHUR RANSOME SOCIETY

7, The Bungalows
Esh Winning,
DURHAM,
DH7 9PD.
UNITED KINGDOM.

16th October, 2003.

Zora Wolfová,
Patockova 87,
Praha 6,
169 00,
CZECH REPUBLIC.

Dear Mrs Wolfová

A number of our members have recently mentioned how impressed they are by your achievement in translating the Swallows and Amazons books for the benefit of Czech readers. From the translations I have seen, it looks like a splendid effort!

We thought we would like to show our appreciation for your commitment and hard work by presenting you with this certificate. It is little enough, I know, but it comes with the thanks and best wishes of the Arthur Ransome members, both in the UK and abroad.

Well done, once again!

Yours sincerely,

Geraint Lewis
Chairman of Trustees.

The Arthur Ransome Society Ltd. Registered in England & Wales No. 3386251
Registered Office: Abbot Hall, Kendal, Cumbria LA9 5AL

Samozřejmě i my v KČAR jsme si její práce nesmírně vážili. Jako ocenění od nás dostala Řád Vlaštovky a byla čestnou předsedkyní našeho klubu.

Na závěr ještě přehled knih A. Ransoma chronologicky, jak v nakladatelství T&M vycházely.

Holubí pošta 1998, 2. vydání 2013

Petr Kachna 1998, 2. vydání 2009

Klub Lysek 1999, 2. vydání 2006

Slečna Lee 2000

Zamrzlá loď kapitána Flinta 2001

Trosečníci z Vlaštovky 2002

Piktové a mučedníci 2003, 2. vydání 2014

Boj o ostrov 2004, 2. vydání 2011 + brožované vydání 2011

Nechtěli jsme na moře 2004

Záhadné vody 2005

Lysky na severu 2005

Velká šestka 2006

Velká severní? 2007

Na závěr chci poděkovat Michalu Moravcovi za ochotnou spolupráci a cenné připomínky. Bez jeho přispění by tento přehled určitě nebyl kompletní.

čfk